

คำบล客家ช้างใต้

อำเภอ客家ช้าง จังหวัดตราด

พื้นฟูผืนป่า รักษาแหล่งท่องเที่ยวและชุมชน

สารบัญ

- ๐๖ สภาพแวดล้อม
- ๐๗ ความเป็นมา
- ๑๕ ก้าวเดินด้วยความพอเพียง
- ๒๐ กลไกการขับเคลื่อน
- ๓๐ รูปธรรมความสำเร็จในพื้นที่
- ๔๒ แผนที่ความรู้
- ๕๕ ลดรายจ่าย = เพิ่มรายได้
- ๕๘ ภาคผนวก

นิยามความพ่อเพียงของตำบลเกาะช้างใต้

“อ่าทำอะไรเกินตัวมีทุกด้วยกันให้มากใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
ใช้หลักธรรมาภินการดำเนินเชิงธุรกิจ
รักษาเก็บออมไว้ใช้ในวันจำเป็น
คาดการณ์จ่าฯในครัวเรือน ไม่สร้างหนี้
ไม่ฟุ้งเฟ้อ ประหนึดแต่ใจที่หนี้ดู”

ໂມໂດລກະໜ້າງໃຕ້ : ສູຄວາມເປັນຕຳບລວິດີພອເພີຍງ

ກະບວນກາຣ

ກາຣອນຸຮັກເໜີກົມງາຣຣມເຫຼາຕີ

- ກົມງາຣນອນຸຮັກເໜີກົມງາຣຣມເຫຼາຕີ ໄດ້ແກ່
ປລູກປ່າ ບວເປ່າ ປລູກຫຼ້າແພກ ຮນາກາຣປູ
ຈຸລືບທີ່ຢູ່ບ່ວລ

ກາຣຈັດກາຣຂຍະ

- ຮນາກາຣຂຍະ ຈຳນວນ ๓ ຈຸດ
- ຮະບບບຣີຫາຣຈັດກາຣຮນາກາຣ

ກາຣພັຕນນາກຮັວເຮືອນພອເພີຍງວາສາ

- ຮູ່ປະຣມກາຣພັບຕະນາເອງ ໄດ້ແກ່ກຳນົດໃຫ້ໃນ
ຮັວເຮືອນ ແປຣຮູ່ປາກທະເລ ປຸ່ຍເຊີວກາພ
ພລັງງານ
- ເກີດຈຸດເຮັຍນຮູ້ວ່າງນ້ອຍ ១២ ॥ໜ່ງ

ພລັພວດເດັນ
ທີ່ເກີດຂຶ້ນ

ສາພ ແວດລົມ

ດ້ວຍຄວາມທີ່ຜູ້ຄົນບນເກະເຊັງໄດ້ເປັນຊຸມຊາວປະມາງແລະຊາວສວນ ທີ່ມີວິທີກາຣຳນີນເນີນວິທີສົງບ ເຮືອບ່າຍແມ້ຈະມີບາງສ່ວນທີ່ປ່ອນເປັນເປົ້າວິທີສົງບອງຕົນໃຫ້ເຂົ້າກັບກະແສເສເຮັດຊູກົງແລະສັງຄມ ມັນມາໃຫ້ບົກການນັກທ່ອງທີ່ຍົວ
ຄ້າຂາຍ ອີ່ວ່າຈະເປັນກາຣາຍອາຫາຣ ຂາຍຂອງທີ່ຮະລືກ ບົກການຫ້ອງພັກ ອີ່ວ່າໃໝ່ສເຕຍ
ແຕ່ສຶ່ງໜີ່ນີ້ສື່ງດີ່ວີ່ເປັນເອກລັກໜົນໂດຍເຄີ່ນຂອງຊາວເກະເຊັງໄດ້ຄື່ອ ຊາວບ້ານຍັງຄົດກຳຈົງວິທີສົງບ ໂດຍປະຈາກກາຣ
ເສຣິມຫີ່ວ່າຈະເປັນເປົ້າວິທີສົງບ ສາພບ້ານພັກແລະສິ່ງປຸລູກສ້າງກົໍຍັງຄົດສາພເດີມໄມ່ເປັນແປ່ງ
ແລະດາຍເປັນເສັ່ນທີ່ສ້າງຄວາມປະຫັບໃຈໃຫ້ບັນນັກທ່ອງທີ່ຍົວຈາກທຸກນຸ່ມໂດຍ ໂດຍແພະນັກທ່ອງທີ່ເຫັນທີ່ຕ້ອງກາຣ
ສັນພັສຄວາມຄົນນີ້ອອກຮ່າງທີ່ອຸ່ນເນີນເວົາທີ່ອຸ່ນສົມບຸຽນໜີ່ອອກຮ່າງທີ່ອຸ່ນເນີນເວົາທີ່ຕ້ອງກາຣ
ເປັນຫຼັງໃຈສຳຄັນທີ່ຊາວເກະເຊັງໄດ້ມີເລີມທີ່ຈະດູແລະອຸ່ນຈັກໜີ່ທີ່ຮັບພາກທາງອອກຮ່າງທີ່ອຸ່ນຈັກໜີ່ທີ່ຕ້ອງກາຣ
ກາຣຈັດຕັ້ງກຸລຸ່ມຫີ່ສາມາຄມຕ່າງໆ ເພື່ອຟື້ນຟູແລະພົມນາທີ່ຮັບພາກທາງອອກຮ່າງທີ່ອຸ່ນຈັກໜີ່ທີ່ຕ້ອງກາຣ
ກາຣອັນຈັດຕັ້ງກຸລຸ່ມທີ່ອຸ່ນຈັກໜີ່ທີ່ມີປົມານເພີມໃນແຕ່ລະປີ ພ້ອມທັງຍາກຮັບຄວາມເປັນອຸ່ນຈັກໜີ່ອຸ່ນ
ໃນຊຸມຊານໃຫ້ຄື່ນບນວິທີທາງຂອງຄວາມຢັ້ງຢືນຕ່ອງໄປໃນອານັດ

ເກະເຊັງ ປະກອບຄ້າຍໜູ່ເກະ ๔๒ ເກະ ມີເກະນາດໃໝ່ ๓ ເກະ ໄດ້ແກ່ ເກະເຊັງ ແກະຖຸດ ແລະ
ເກະນາດ ໂດຍຕຳບລເກະເຊັງໄຕ້ ແປ່ງອອກເປັນ ๕ ໜູ່ບ້ານ ມີສາພພື້ນທີ່ອຸ່ນສົມບຸຽນດ້ວຍທັກພາກຮ່າມໜາຕີ
ແລະສິ່ງແວດລົມ ທັ້ງປ່າໄມ້ທີ່ເປັນປ່າດີບໜື້ນ ປ່າຍເລີນ ແລະປ່າຍຫາດ ແລະຍັງມີພຣະນີ້ປະເທສມຸນໄພຣແລະ
ພັນຄຸກລ້າຍໄມ້ອັກຫລາຍໜົນດີ ຮວມທັ້ງສັກວິປ່າພັນຄຸຫຍາກ ເຊັ່ນ ຊະນັກ ລົງ ດ່າງ ໜູ່ປ່າ ເກັ້ງ ກະຈອກ ພລຍ່າ ໄປຈົນດຶງ
ສັກວິນ້າທະເລກຫລາຍພັນຄຸ ແລະດ້ວຍສາພກໝົມປະເທສເປັນເກະມີນ້າລ້ອມຮວບ ອາສີພໍລັກຂອງຄົນເກະເຊັງ ຄື່ອ
ກາຣທຳກາຣປະມາງ ເນື່ອຈາກມີທັກພາກທາງທະເລທີ່ອຸ່ນສົມບຸຽນ ອອງລົງມາຄື່ອ ທຳສວນ ເນື່ອຈາກມີທີ່ຈະບໍາຍັງ
ນາດແຕກຕ່າງກັນຮົບເກະ ແລະຝົນທີ່ຕົກສູກນານ ۱ ຊົ່ງ ۴ ເດືອນ ໂດຍພື້ນສານທີ່ປຸລູເປັນກາຣປຸລູເສີມພາລິຍ່
ເຊັ່ນ ຍາງພາຣາ ມະພັກວາ ຖຸເຮີຍນ ແລະມີເພລື່ອນ ໆ ນອກຈາກນີ້ຢືນມີຄູນປັບປຸງນັ້ນບ້ານທີ່ສັບຫອດກັນມາຈາກຈຸ່ນສູ່ວຸ່ນ
ໄມ່ວ່າຈະເປັນອົງຄໍຄວາມຮູ້ວິທີປະມາງແລະວິທີສາວສວນ ມ່ນຍາພື້ນບ້ານແລະຄວາມຮູ້ເຮືອງສມຸນໄພຣ ປະເພດທີ່ຫຼັງດືນ
ແລະກາຣລົດເລີນຕ່າງໆ ທີ່ເຊື່ອມຄວາມສັມພັນຄົມສັມຄຣສມານໄມຕົກຂອງຜູ້ຄົນໃນຊຸມຊານເຂົ້າດ້ວຍກັນ

ความเป็นมา

การตั้งถิ่นฐานของชุมชนบนเกาะซึ่งมีประวัติอันยาวนาน เดิมไม่มีชุมชนตั้งถิ่นฐานอาศัยเป็นเพียงท่าจอดเรือหลบลมมาตรฐาน และเป็นแหล่งเสบียงอาหารและน้ำจืด จนกระทั่งในสมัยกรุงศรีอยุธยาได้มีชาวจีนที่มากับเรือสำเภาเข้ามาอาศัยตั้งถิ่นฐานอยู่บนเกาะซึ่งเป็นกลุ่มแรก ด้วยเห็นว่าเกาะซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ และตั้งอยู่ในเส้นทางการค้า เป็นจุดแวะพักและเปลี่ยนสินค้าที่สำคัญแห่งหนึ่ง ต่อมาจึงได้มีชาวไทยเชื้อสายจีน และชาวบูนอพยพเข้ามาตั้งรกรากเป็นชุมชนขนาดเล็ก ประมาณ ๔ - ๕ หลังคาเรือนต่อพื้นที่

บริเวณอ่าวสลักเพชร และอ่าวคลองสน บ้านค่านใหม่ และอ่าวบางเบ้า โดยยึดอาชีพทำประมงและเกษตรเป็นหลัก

จากการเป็นมาที่ยาวนานของเกาะซึ่ง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายช่วงอายุคน โดยเริ่มต้นตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนต้นไปจนเข้าสู่ยุคปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ส่งผลดีต่อตำบล และส่งผลกระทบในด้านต่างๆ เช่น สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ฯลฯ โดยพัฒนาการต่างๆ ของตำบลตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สามารถแบ่งเป็น ๔ ยุค ดังนี้

สมัยอยุธยา

ยุคผลิตเพื่อยังชีพผสานกับการผลิตเพื่อขาย

วิถีการผลิตของชุมชนบนเกาะช้างในยุคนี้ เป็นการผลิตเพื่อยังชีพด้วยการปลูกข้าวไว้ เอาไว้ บริโภค หรือที่เรียกว่า "น้ำยอด" เนื่องจากมีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มอยู่น้อย ไม่อำนวยต่อการปลูกข้าว โดยคนในชุมชนจะมีการเอาแรงกัน พึ่งพาอาศัยกัน แบบเครือญาติ นอกเหนือนั้นยังทำประมงเพื่อบริโภค ในครัวเรือน เหลือจะแบ่งปันให้กัน รวมทั้งเก็บของป่า มาขายให้กับเรือสินค้าที่มาเวะพักที่เกาะช้าง เครื่องมือที่ใช้ประกอบอาชีพทำขึ้นเองอย่างง่ายๆ หากภูมิปัญญาเดิมที่มีมา การประกอบดุลแลกันนั้นไม่มีกฎหมายโดยกำกับ มีผู้นำชุมชนเป็นผู้ตัดสินค้ายการเรียกมาคุย เพื่อให้ปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมตนเอง

สมัยต้นรัตนโกสินทร์

ยุคผลิตเพื่อขายเป็นหลัก

เมื่อเข้าสู่สมัยรัตนโกสินทร์ การผลิตบนเกาะช้างได้เปลี่ยนแปลงไปตามบทบาทของรัฐที่ขยายกลไกลงมาที่เกาะช้าง กล่าวคือ ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ ได้มีการเก็บภาษีบนเกาะช้าง ๒ ประเภท คือ อากรค่าน้ำ (อากรค่าน้ำ คือภาษีเครื่องมือจับปลาที่เรียกเก็บจากชาวประมง โดยให้อากรเป็นผู้เก็บส่งพระคลังมหาสมบัติ) และอากรรักษาเกาะ

ต่อมาสมัยรัชกาลที่ ๕ มีการจัดตั้งการปกครองส่วนภูมิภาคขึ้น คือ จังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน และปกครองส่วนท้องถิ่น คือ เทศบาลและสุขาภิบาล เพื่อส่งตัวแทนพระองค์ให้ทำหน้าที่บ้าดทุกปีบำรุงสุขประชาราษฎร์ สำหรับเกาะช้างซึ่งมีเรือสำเภาจีนเข้ามาค้าขาย จึงได้มีการตั้งค่านศุลกากรขึ้น เพื่อเก็บภาษีจากเรือสำเภาจีน ต่อมาเกาะช้างได้ยกฐานะเป็นอำเภอเกาะช้างใน พ.ศ.๒๔๑๐ อันเป็นผลจากอิทธิพลของจักรวรรดินิยม และ "สนธิสัญญา"

ขาวริง" เกาะช้างจึงเป็นแหล่งรวมการค้าที่สำคัญแห่งหนึ่ง และกลายเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางด้านยุทธศาสตร์การเมืองและการค้า การส่งเสริมการปกครองส่วนภูมิภาคและการปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นการดึงชุมชนให้ใกล้ชิดศูนย์กลาง รวมทั้งกระตุ้นชุมชนให้ผลิตเพื่อขายมากขึ้น โดยเฉพาะที่เกาะช้างกับเกาะหมามีการทำสวนพริกไทย สวนยางรับเบอร์ และสวนผลไม้ นอกจากนี้ยังติดต่อค้าขายกับภายนอก โดยนำของที่ได้จากป่า การประมง เกษตรกรรม เลี้ยงสัตว์ ไปขายและนำเงินที่ได้มาซื้อน้ำตาลและข้าวสารมาบริโภคแทนการปลูกเองโดยสรุปแล้ว การผลิตในยุคนี้จะมุ่งผลิตเพื่อขายแต่ยังไม่เป็นวิถีการผลิตแบบทุนนิยม เพราะไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อสะสมทุนโดยพยายามกำลังการผลิตให้มีกำไรสูงสุด เป็นเพียงวิถีการผลิตเชิงพาณิชย์เท่านั้น

ව.අ.ඩ්۱۰-ඩ්۱۰

ຢູ່ຄະເຮີນຕົ້ນຮະບບຖຸນິຍມ

การเกิดขึ้นของระบบพุน尼ยมบนเกาะช้าง เริ่มปรากฏให้เห็นในรูปของการจ้างงานเพื่อสะสมทุนโดยธุรกิจหลักคังกล่าว ได้แก่ การท่องเที่ยวและการทำประมงขนาดใหญ่ ซึ่งเริ่มคื้นแต่เมื่อการจัดตั้งน้ำตกชาร์มายมบริเวณเกาะช้างและเกาะกูด จังหวัดตราด ให้เป็นอุทยานแห่งชาติและอุทยานทางทะเล พร้อมกับมีการสร้างท่าเรือ ๒ แห่ง คือ ท่าเรือชาร์มายม และท่าเรืออ่าวสับปะรด อย่างไรก็ตาม การประกาศให้พื้นที่ร้อยละ ๗๐ ของชุมชนเกาะช้างเป็นอุทยานแห่งชาติ ได้ส่งผลให้เกิดปัญหาเรื่องที่ดิน และความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับชุมชน ในเรื่องลูกหลานที่ดิน หรือที่ดินทับซ้อนกับพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ทั้งที่ชาวบ้านในชุมชนต่างทำมาหากินสืบต่อ กันมาอย่างนาน

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๗ ทางราชการได้แบ่งตำบล
เกษตรช้างออกเป็น ๒ ตำบล คือ ตำบลเกษตรช้าง และ
ตำบลเกษตรช้างใต้ จากนั้นเริ่มมีความเจริญเข้าสู่เกษตร
ตำบลเกษตรช้างไป เกิดค่านิยมใหม่ๆ มี
ความต้องการใช้เงินเพื่อใช้จ่ายด้านการศึกษา การ
สาธารณสุขสมัยใหม่ ตลอดจนซื้อข้าวของเครื่องใช้
ที่อำนวยความสะดวกให้กับชีวิตมากขึ้น

የ.ፌ.ቻ፭፭-ቻ፭፮

จากการแสวงนิยมที่เกิดขึ้นในยุคก่อนทำให้ต่ำบลເກາະช້າງໃຕ້ ເກີດປັບປຸງຫາและการເປີ່ຍນແປລງຫລາຍປະກາງ ທັ້ງສພາພເສື່ອມໂຮມລົງແລກວາຈາດແຄລນຂອງທຽບພຍກຮອງຮມມາຕີແລະສິ່ງແວຄລ້ອມທີ່ໄດ້ຮັບຜລກຮະທບຈາກການທຳປະມານແລກວາທ່ອງເຖິງ ເຊັ່ນກາຣບຸກຮຸກພື້ນທີ່ປ່າ ລັກລອບຈັບສັກວ່າປ່າ ປຣິມາລັນນໍາຈຶດທີ່ລົດລອງຢ່າງມາກ ນໍາເສີຍແລະຊຍະ ກາຣ້ອ້ອຍທີ່ຄືນໃຫ້ຄົນຕ່າງຄືນເພື່ອຄວາມຮ່າງຍິຍະແລະຍ້າຍຄືນໄປອໝູ່ບົນຜົ້ງ ກາຣທີ່ອາຊີພປະມານແລະທຳສວນໄປທ່າຍ່າງອື່ນທີ່ສບາຍກວ່າ ພຸພ

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ในช่วงเวลานี้ ทำให้ คนในชุมชนตระหนักในสภาพปัจจุบัน และเริ่มหา ทางแก้ไขปัญหาโดยการรวมกลุ่มกันในชุมชน โดย ได้รับการชี้แนะจากกรมพัฒนาชุมชน จัดตั้งกลุ่ม พัฒนาต่างๆ เช่น กลุ่momทรัพย์ กลุ่มอาชีพและ แปรรูปผลิตภัณฑ์จากทะเล กลุ่มศครีօสา ฯลฯ

ทุบต่ำบล

ตำบลเกาะซ้างใต้ เป็นชุมชนที่มีทุนเดิมสามารถใช้เป็นฐานการพัฒนาในระดับหนึ่งที่สำคัญคือ

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ทั้งป่าไม้ สัตว์น้ำ เหมาะสมในการประกอบอาชีพประมงชายฝั่งและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ผู้คนมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย มีความเอื้ออาทร แบ่งปันที่เป็นแบบฉบับของตัวเอง

มีผู้นำห้องถินและผู้นำห้องที่และชุมชนที่เข้มแข็งสามารถทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี

สภาพแวดล้อมและอากาศที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะบริเวณยอดเขาแหลม นอกจากนี้ยังพบพันธุ์กล้วยไม้ที่หายากเป็นจำนวนมาก

มีภูมิปัญญาท้องถิน และองค์ความรู้วิถีชีวิตที่สำคัญสืบทอดจากบรรพบุรุษมาจนถึงปัจจุบัน ทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนมาโดยตลอด โดยเฉพาะวิถีประมงที่น่าศึกษาค้นคว้าให้คนรุ่นหลัง ไปได้เรียนรู้

ในชุมชนมีการรวมกลุ่มกันพัฒนาตนเองโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเริ่มจากการพึ่งพาตนเอง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำให้ชุมชนมีการสร้างเครือข่าย ขยายไปสู่รูปแบบของศูนย์การเรียนรู้ และอุดหนุนการเรียนรู้ด้านต่างๆ โดยกลุ่มที่มีศักยภาพในชุมชนที่สำคัญ เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสลักเพชร เพื่อสร้างทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ กลุ่มศศรีอาสาพัฒนาบ้านสลักเพชร เพื่อสร้างกองทุนเงินมาปันกิจสงเคราะห์ให้กับสมาชิกของกลุ่มเมื่อเสียชีวิต กลุ่มอาชีพประมงและเกษตรกรรม บ้านสลักเพชร ช่วยเหลือทุนในการประกอบอาชีพ ชุมชนนำเที่ยวพื้นบ้านสลักเพชร ส่งเสริมให้ชุมชนมีความรัก ทรัพยากรและวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตร ส่งเสริมการทำกีปะ และแปรรูปอาหารทะเลเพิ่มรายได้และรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ กลุ่มต่างๆ เหล่านี้เป็นฐานสำคัญในการต่อยอดสร้างความพอเพียงให้กับครัวเรือนพอเพียงอาสาของโครงการฯ ในการพัฒนาความรู้ทักษะต่างๆ เพื่อให้เกิดการเพิ่มรายได้ เพิ่มทรัพยากรในตำบล

อย่างไร้ความต่ำบลเกาะช้างก็ยังมีสภาพปัญหาที่เข้ามายังในช่วงกรา布แทนนิยม หลายประการ คือ

สภาพปัญหาขยะและน้ำเน่าเสียจากการเติบโตของชุมชนและปริมาณนักท่องเที่ยวที่เข้ามายังบริการมากเกินกว่าที่อstromชาติจะบำบัดได้และทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ

การบุกรุกที่คินของนายทุนต่างถิน ที่ใช้ชาวบ้านต่ำบลเกาะช้างให้เป็นเครื่องมือ ประกอบกับการประพฤติมิชอบของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการออกเอกสารต่างๆ

การเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมทางอstromชาติและทรัพยากรอstromชาติ ทั้งที่เกิดจากภาวะทางอstromชาติ การกระทำของนักท่องเที่ยว และผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาเกาะช้างให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

ปัญหาระบบงานต่างค่าว่าที่มีจำนวนมากในต่ำบลเกาะช้างได้ทั้งชาวบ้านพูชา พม่าและมอญ โดยนายทุนและผู้ประกอบการนำเข้ามายังในระบบ ก่อสร้าง สรุนยางพาราและสถานบริการเพื่อการท่องเที่ยว มีผลต่อการทำลายทรัพยากรอstromชาติโดยเฉพาะนกเงือกที่ลักลอบมาบริโภคจนมีจำนวนลดน้อยลง ปัญหาขยะและการแพร่ระบาดของเชื้อโรค

ด้วยศักยภาพของกลุ่มและอุดหนุนที่กล่าวมาข้างต้น จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ได้รับคัดเลือกเป็น ๑ ใน ๔๗ ตำบลของโครงการฯ เพื่อสนับสนุนและต่อยอดการพัฒนากลุ่มต่างๆ ในต่ำบลโดยใช้แนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปสู่การแก้ไขสภาพปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในระยะยาว

ก้าวเดิน ด้วยความพ่อเพียง

ตำบลเกาช้างใต้ เข้าร่วมโครงการรักษ์ป่า สร้างคน
๔๔ ตำบล วิถีพอเพียง ในระยะที่ ๓ (เริ่มต้นในช่วงกลาง
เดือนเมษายน พ.ศ.๒๕๕๗) โดยมีองค์กรบริหารส่วน
ตำบลเกาช้างใต้เป็นผู้ผลักดัน ด้วยเห็นว่าโครงการฯ
เป็นโครงการที่คึมีแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนา
ชีวิৎทางโครงการฯ ได้เข้ามาประเมินพื้นที่ และมีการเชิญ
แกนนำชุมชนแต่ละหมู่บ้านเข้ามาร่วมพูดคุย และได้รับ
การคัดเลือกเข้าร่วมโครงการฯ ในที่สุด หลังจากนั้น ทาง
กลุ่ม อบต. และแกนนำแต่ละหมู่บ้านได้ร่วมหาแนวทาง
ดำเนินงานที่ตอบสนองความต้องการเรียนรู้การพัฒนา
คนเองบนวิถีเศรษฐกิจพอเพียง และมอบหมายให้จินตนา
ศรีบุญจิตร แกนนำชุมชนหมู่ ๓ บ้านเจ้าแบ้ เป็นประธาน
คณะกรรมการโครงการฯ เนื่องจากเป็นผู้เสียสละมี
จิตอาสาโดยทำงานชุมชนมาก่อน นอกจากนี้ยังเป็นที่รู้จัก
และรักใคร่ของคนในตำบล

กลไกการขับเคลื่อน

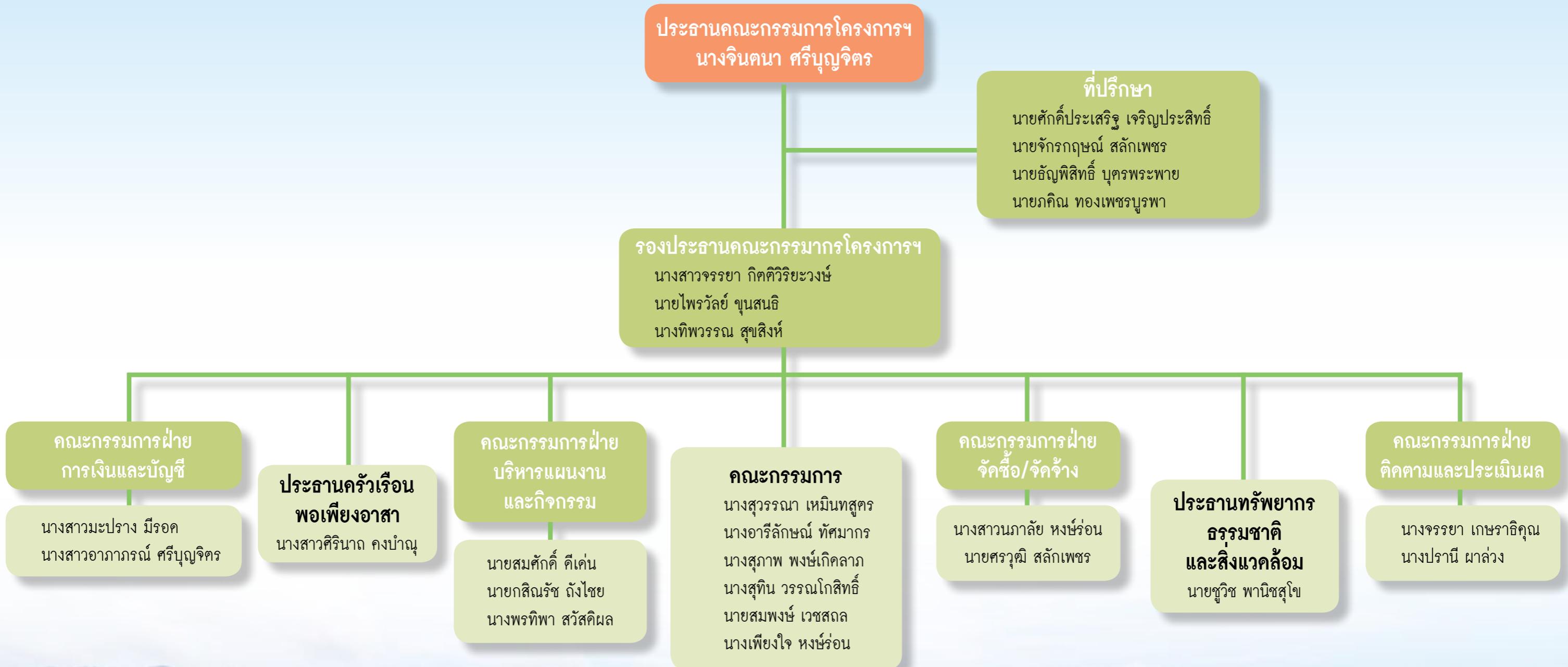
เมื่อตำบลเกาะช้างได้ได้เข้าร่วมโครงการฯ ทางประธานคณะกรรมการโครงการฯ ร่วมกับ บพท. อำเภอเกาะช้าง เจ้าหน้าที่ประจำตำบล เจ้าหน้าที่ประจำภาค และที่ปรึกษาภาคกลาง นัดประชุมแกนนำตำบล เพื่อซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการฯ รวมทั้งซักชวนให้เป็นคณะกรรมการโครงการฯ การประชุมครั้งนี้สามารถทำความเข้าใจกับผู้นำท้องที่และผู้นำท้องถิ่น โดยเฉพาะนายอำเภอเกาะช้าง (หัวหน้าศูนย์บริหารส่วนตำบล) ที่ยินดีให้การสนับสนุนและเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการฯ แต่แกนนำชาวบ้านยังไม่มีความมั่นใจ เพราะติดกับโครงการอื่นๆ ในอดีตที่ทำแล้วก็ทิ้งไปไม่มีการسانต่อ จนต้องจัดให้มีเวทีอีก ๒ - ๓ ครั้ง เพื่อสร้าง

ความมั่นใจถึงความมั่นของบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ที่แทบท่างจากโครงการอื่นๆ การมาพูดคุยแสดงทักษะและความคิดที่ดีต่อตำบลเกาะช้างได้ของทีมงานโครงการตั้งแต่ที่ปรึกษาภาคชนถึงเจ้าหน้าที่ประจำตำบล ทำให้แกนนำชาวบ้านเริ่มมั่นใจ และสามารถซักชวนเป็นคณะกรรมการโครงการฯ ในที่สุด

หลังจากที่แกนนำชาวบ้านเริ่มมั่นใจในวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการฯ จึงมีการจัดตั้งคณะกรรมการโครงการฯ เพื่อทำหน้าที่กำกับดูแล ติดตามประเมินผลและสรุปบทเรียนการทำงาน ส่วนใหญ่เป็นแกนนำชุมชน มีผู้นำท้องถิ่นและผู้นำท้องที่เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการโครงการฯ บางส่วน นอกจากนี้ยังมีนายอำเภอเกาะช้าง นายกองค์กรบริหารส่วนตำบลเกาะช้างได้ หัวหน้าหน่วยงานสลักเพชร อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง และผู้ประกอบการทางสังคม เป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการโครงการฯ คุณลักษณะที่สำคัญของคณะกรรมการโครงการฯ คือ เป็นผู้ที่มีจิตอาสาและสนใจแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนสามารถซักชวนคนในชุมชนเข้าร่วมเป็นครัวเรือนพอเพียงอาสาได้ คณะกรรมการโครงการฯ มีทั้งหมด ๒๕ คน โดยมีตำแหน่งและบทบาทในการทำงานตามแผนผัง

คณะกรรมการโครงการฯ ตำบลกาชาดใหญ่

ทั้งนี้ กระบวนการบริหารของโครงการฯ ซึ่งให้ คำบล George ชี้ว่า โครงการฯ เป็นคณะกรรมการชุดเดียวกันกับคณะกรรมการโครงการฯ ซึ่งเป็นแกนนำสำคัญของครัวเรือนพอเพียงอาสา ดังนั้นการบริหารจัดการจึงเป็นเนื้อเดียวกันไม่แยกส่วนโดยแบ่งบทบาทการทำงานออกเป็น ๒ ส่วน คือ

๑) คณะทำงานทรัพยากรธรรมชาติ คุณรับผิดชอบ ๒ แผนงาน คือ แผนงานการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และแผนงานการจัดการขยะและมลภาวะ ซึ่งแต่ละแผนงานจะมีทีมคณะทำงานรับผิดชอบคุณและมีเวทีประชุมติดตามงานเป็นระยะ

๒) คณะทำงานครัวเรือนพอเพียงอาสาคุณรับผิดชอบ ๒ แผนงาน คือ แผนงานครัวเรือนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง และแผนงานการจัดการคำบล ซึ่งแต่ละแผนงานจะมีทีมคณะทำงานรับผิดชอบคุณและมีเวทีประชุมติดตามงานเช่นกัน

กระบวนการบริหารจัดการจะใช้เวทีประชุมคณะกรรมการโครงการฯ ที่จัดขึ้นเดือนละ ๑ ครั้ง เป็นเครื่องมือของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วางแผนการทำงานตามแผน ติดตามงาน และสรุปบทเรียนการทำงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ

ในด้านการใช้งบประมาณ เพื่อจัดทำกิจกรรม
ความแผนงาน คณะกรรมการโครงการฯ จะมีการ
เบิกจ่ายเงินตามติข้องคณะกรรมการที่จะ
ดำเนินงานตามแผนและกิจกรรมในแต่ละเดือน
โดยมีคณะกรรมการเบิกถอนเงินจากธนาคาร
และคณะกรรมการฝ่ายบัญชีการเงินเป็นผู้รับผิดชอบ
ดำเนินการด้วยความโปร่งใส

ผลของการบริหารจัดการโครงการฯ ที่มี
คณะกรรมการคำนวณเป็นชุดเดียวกันกับคณะกรรมการ
โครงการฯ ที่ประกอบไปด้วยแกนนำชุมชน และ
ผู้นำห้องที่ ห้องถิน ที่มีจิตอาสา ตลอดจนมี
คณะกรรมการดำเนินการแต่ละประเด็นและแผนงานรับผิดชอบ
อย่างชัดเจน ทำให้แผนงานและกิจกรรมดำเนินการได้
ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายนำไปสู่การสร้าง
กระบวนการเรียนรู้ และรูปธรรมความพอดีของ
คำบลเกาะช้างใต้ ซึ่งสะท้อนถึงหลักในการบริหาร
จัดการโครงการฯ คำบลเกาะช้างใต้ คือ การเป็นหนึ่ง
เดียวของคณะกรรมการโครงการฯ ที่มาจากการทุกภาคส่วน
และสามารถทำงานเชื่อมโยงช่วยเหลือกันได้เป็นอย่างดี
รวมคิด แยกจัดสรรคนให้เหมาะสมตามความชอบและ
ถนัด แผนและกิจกรรมต่างๆ จึงสำเร็จไปได้ด้วยดี

กิจกรรมภาคสนาม ปตท.

นอกจากคณะกรรมการโครงการฯ ที่เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนโครงการฯ และกิจกรรมต่างๆ แล้ว ยังมีทีมงานภาคสนามปตท. เป็นอีกกลไกหนึ่งที่มีความสำคัญในการสร้างความสำเร็จให้กับโครงการฯ ได้แก่

เจ้าหน้าที่ประจำตำบล เป็นบุคคลที่ได้รับการ委任จากที่ปรึกษาภาคกลาง ที่มองเห็นศักยภาพและความสามารถจากการบอกร่างของนักพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดตราดและชุมชนชาวเกาะช้างใต้ เนื่องจากมีพื้นฐานงานด้านการพัฒนาจิตใจ และคุณธรรมแก่ชาวบ้านและเยาวชนให้กับสหพันธ์เยาวชนคนหนุ่มสาวเพื่อสันติภาพโลก โดยเป็นวิทยากรอบรมเยาวชนมาเกือบทั้งประเทศ และช่วยเหลือคนในตำบล ด้วยจิตอาสาในหลายๆ เรื่อง จึงทำให้เป็นที่รู้จักของคนในตำบล เมื่อได้เข้าร่วมโครงการฯ ในฐานะผู้ประสานงานตำบล จึงง่ายต่อการรวมคนในตำบลเกาะช้างใต้ เพื่อทำแผนและกิจกรรมในโครงการฯ โดยมีแก่นนำดำรงรับผิดชอบอย่างชัดเจน และเชื่อมโยงภาคท้องถิ่น อาทิ เช่น นายอำเภอเกาะช้างและนายกอบต. เกาะช้างใต้ ได้เป็นอย่างดี สำหรับบทบาทในการดำเนินภารกิจนั้น สามารถจัดเวทีตำบล เวทีครัวเรือนพอเพียงอาสา เวทีทรัพยากรอรวมชาติ เวทีจัดการขยะและมลภาวะ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเชื่อมโยงหน่วยงานท้องถิ่นเข้าร่วมกิจกรรมได้เป็นอย่างดี ด้วยความที่เป็นที่รักใคร่และยอมรับของคนในตำบลเกาะช้างใต้ในทุกภาคส่วน

เจ้าหน้าที่ประจำภาค เป็นผู้กระตุ้น การทำงานของกิจกรรมแต่ละแผนงานให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังให้ข้อสังเกต ร่วมคิด ให้ข้อเสนอแนะ โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม ของคณะกรรมการโครงการฯ แต่ละแผนงาน เป็นหลัก นอกจากนี้ยังช่วยเชื่อมโยงงานอย่างบูรณาการในแต่ละแผนงานเพื่อให้ชุมชนสามารถวางแผนการทำงานในอนาคตได้ แม้ที่ผ่านมาจะมีการปรับเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ภาคถึง ๓ คน แต่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินกิจกรรมในโครงการฯ เนื่องจากมีแก่นนำที่เข้มแข็งและเจ้าหน้าที่ประจำตำบลที่ดี 💧

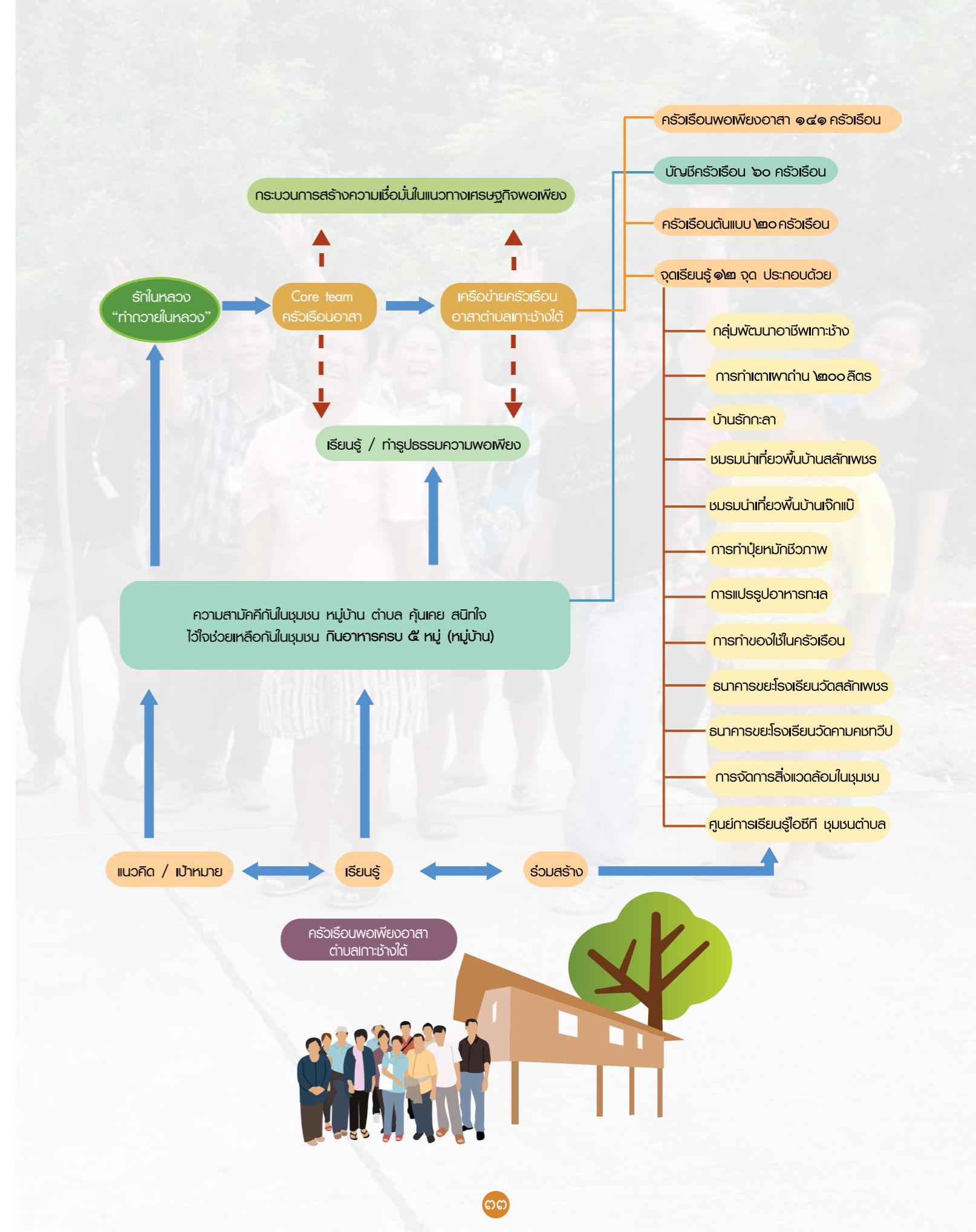
■ รุปธรรมความสำเร็จในพื้นที่ สร้างเสริมกักษะชุมชน

รุปธรรมความสำเร็จที่โครงการฯ เข้ามาขับเคลื่อนงานกับเครือข่ายครัวเรือน ตำบลเกาะช้างใต้ ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่โครงการฯ สร้างให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่จะพึงพอใจ จากทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนและทุนความรู้เดิมด้านอาหารและสมุนไพร จนเกิดความเชื่อมโยงและสร้างความสัมพันธ์คนในตำบลมากกว่า ๑๐๐ ครัวเรือน และเกิดจุดเรียนรู้ด้านความพอเพียงและคนต้นแบบ โดยครัวเรือนพอเพียงอาสาเหล่านี้จะเป็นชาวบ้านที่อยู่ในกลุ่มต่างๆ แต่ละหมู่บ้าน เช่น กลุ่มศรี กลุ่มอสม. ฯลฯ และถูกซักซวนจากคน

กรรมการโครงการฯ ซึ่งเป็นแกนนำที่ได้รับความเชื่อถือในแต่ละหมู่บ้านเข้าร่วมโครงการฯ โดยครัวเรือนพอเพียงอาสาต้องเข้าร่วมจัดทำข้อมูลเศรษฐกิจและพลังงาน (ECEN) ในครัวเรือน และทำกิจกรรมร่วมกับแกนนำโครงการฯ หลังจากเกิดเครือข่ายครัวเรือน พอเพียงอาสาแล้วได้มีการพาแกนนำไปอบรมเชิงปฏิบัติการสร้างความเข้าใจในความหมาย และรุปธรรมความพอเพียงที่บ้านของ เลี่ยม บุตรจันทร์ ประษฐ์ชาวบ้านนาอีสาร ตำบลท่ากระดาน อำเภอสนมชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จนเกิดความเข้าใจและสามารถทำกิจกรรมลดรายจ่ายในครัวเรือนได้ อาทิ น้ำยาล้างจาน ยาสารผม น้ำยาบ้วนปาก จากข้ออย ครีมหน้าเด้งจากมะขาม ฯลฯ และกลายเป็นกำลังสำคัญในการขยายผล

ความรู้เรื่องความพอเพียงอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในเวทีประชุมตำบล เวทีครัวเรือนพอเพียงอาสา และการพูดคุยปากต่อปากในชุมชน หลังจากสร้างและพัฒนาแกนนำครัวเรือนให้ เชื่อมั่นในแนวทาง เศรษฐกิจพอเพียงแล้ว ได้ขยายผลความรู้ดังกล่าวกับครัวเรือนพอเพียง อาสา ๑๐๐ ครัวเรือน ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการและการศึกษา คุณภาพที่ต้นแบบด้านความพอเพียง ในด้านต่างๆ เช่น การทำของใช้ ครัวเรือน การทำเตาเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร การทำเกษตรอินทรีย์ การทำ เกษตรผสมผสาน จากแหล่งเรียนรู้และผู้รู้นอกจานี้ เวทีคณะกรรมการ ตำบล เวทีการจัดการทรัพยากร เวทีอนาคตขยะและการจัดการมลภาวะ และเวทีเครือข่ายครัวเรือนพอเพียงอาสา ยังเป็นเครือข่ายมีสำคัญ ในการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การฝึกหัดสร้างรูปธรรมความพอเพียง การเชื่อมโยงคนในตำบล ให้มีความเข้าใจเรื่องความพอเพียง และสร้างแรงจูงใจในการสร้างรูปธรรมความพอเพียง โดยจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมยกย่องครัวเรือนพอเพียงอาสา ซึ่งการขับเคลื่อนทั้งหมดนี้มาจากการ มุ่งมั่นตั้งใจเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ว่า "พอกเราชาวตำบลเกษตรชั้น tier ๑ สร้างรูปธรรมความพอเพียง เพื่อความในหลวง"

ผลที่ได้รับจากการดำเนินงานโครงการฯ พิจารณาจากแผนผังด้านบนที่แสดงกระบวนการ และผลของครัวเรือนพอเพียงอาสาสำล geleageซึ่งได้ พบว่า

๑) เกิดครัวเรือนพอเพียงอาสาสำล geleageซึ่งได้ ๐๐ ครัวเรือน ที่ได้รับการเรียนรู้การทำบัญชีครัวเรือน และกิจกรรมลดรายจ่ายในครัวเรือน ทั้งน้ำยาอเนกประสงค์ สนุ่ ยา สระผม เตาเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ และการแปรรูป อาหารทะเล สามารถลดรายจ่ายจากการซื้อของใช้ครัวเรือนถึงร้อยละ ๕๐ บางรายทำของใช้ครัวเรือนเหล่านี้มาใช้ในสถานประกอบการของตนเอง ทำให้ประหยัดไปได้มาก และยังขายให้กับนักท่องเที่ยวที่สนใจได้อีกด้วย

- ๒) มีครัวเรือนพอเพียงอาสาจัดทำบัญชีครัวเรือนถึง ๖๐ ครัวเรือน ทำให้รู้รายรับรายจ่าย วิเคราะห์ต้นเงื่อนสู่การลดรายจ่ายจากการทำของใช้ครัวเรือนใช้เอง
- ๓) เกิดครัวเรือนต้นแบบ ๒๐ ครัวเรือน ที่เครือข่ายครัวเรือนพอเพียงอาสาเห็นว่า มีความเหมาะสม เนื่องจากเป็นผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องอย่างมุ่งมั่น มีการลดรายจ่ายในครัวเรือน ซัดเจนทำบัญชีครัวเรือน มีจิตอาสาช่วยเหลือชุมชนเป็นอย่างดี และสามารถถ่ายทอดความรู้สู่ปัจจุบันความพอเพียงให้กับผู้อื่นได้
- ๔) เกิดรูปธรรมความพอเพียงเพื่อการพึ่งตนเอง ๗ ด้าน ได้แก่ การทำของใช้ครัวเรือน การแปรรูปอาหารทะเล พลังงานทางเลือก การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ การปลูกป่าท้ายบ้าน การคัดแยกขยะ และการทำบัญชีครัวเรือน รูปธรรมค่าใช้สอย เหล่านี้สามารถเป็นจุดเรียนรู้ ด้านความพอเพียง ๐๒ แห่ง ประกอบด้วยจุดเรียนรู้การแปรรูปกระบวนการพืช การทำเตาถ่าน ๒๐ ลิตร บ้านรักษากล้า การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ชุมชนนำเที่ยวพื้นบ้าน นำเที่ยวสลักเพชร) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ชุมชนนำเที่ยวพื้นบ้านเจ็กแบบ)

การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ การแปรรูปอาหาร ทะเล การทำของใช้ครัวเรือน การจัดการขยะ (อนาคตขยะโรงเรียนวัดสลักเพชรและโรงเรียนวัดคามคชาทวีป) การจัดการมูลภาวะ (กลุ่มรักษางบงเป้ารักษ์สิ่งแวดล้อม) และศูนย์เรียนรู้ไอกซีทีชุมชนดำเนินการช้าๆ

โดยสรุปโครงการฯ ได้ส่งเสริมให้ครัวเรือนพอเพียงอาสา ๑๐๐ ครัวเรือน สามารถพึ่งพาตนเองในการคำรังชีวิตทางด้านอาหาร ด้านที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และพลังงาน ครบทุกมิติ นอกจากนี้ กระบวนการสร้างเครือข่ายครัวเรือน พอเพียงอาสา ทำให้คนในตำบลมีความสัมพันธ์ช่วยเหลือแบ่งปันกันมากกว่าในอดีต ที่เน้นหมู่บ้านใหญ่หมู่บ้านมัน ก่อให้เกิดความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจกันทำกิจกรรมของครัวเรือนพอเพียงอาสา และขยายผลไปช่วยเหลือสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ของโครงการฯ เช่น โครงการบวชป่าของกลุ่มทรัพยากรโครงการจุลินทรีย์บลลงของกลุ่มจัดการขยะและมูลภาวะ อย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในรอบ ๓๐ ปีที่ผ่านมา

เครือข่ายกรรยาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ด้วยพื้นฐานที่ดำเนินการช้าๆ ไม่มีทรัพยากรครุกรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ ที่ห้วยป่าคิบชื่น ป่าคิบเขา ป่าชายเลน มีสัตว์ป่าและพรรณไม้นานาชนิด มีทรัพยากรสัตว์น้ำที่อุดมสมบูรณ์ เนื่องจากมีป่าชายเลนเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์หายอ่อน และมีเกาะและแก่งหินรายล้อม เกาะช้างเป็นจำนวนมาก เหมาะสมเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ และแหล่งอาหารของสัตว์น้ำนานาชนิด แต่กลับต้องมาเสื่อมโทรมลงเกือบถึงขั้นวิกฤติ เมื่อธุรกิจประมงและการท่องเที่ยวตามกระแสทุนนิยมเข้ามา และนำเอานักท่องเที่ยวที่มีพฤติกรรมแบบบริโภคนิยม รวมถึงผู้ประกอบการคนต่างดินที่ไม่คำนึงถึงสภาพแวดล้อมเข้ามาด้วย กลุ่มแกนนำชาวบ้านเห็นสภาพปัญหาดังกล่าวจึงมีแนวคิดที่จะอนุรักษ์

และพื้นที่ส่วนภูมิภาคล้อม โดยในปี พ.ศ.๒๕๕๐ -๒๕๕๑ ผู้ประกอบการนำเที่ยวทางชุมชนชาติหมู่บ้านต่างๆ ได้มาร่วมกลุ่มก่อตั้งกลุ่มน้ำเที่ยวพื้นบ้าน เพื่อนำรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไว้ให้ลูกหลานได้มีทรัพยากรที่มีคุณค่าอย่างสมบูรณ์ เกิดเป็นกลุ่มน้ำเที่ยวพื้นบ้านหมู่ ๒ และ หมู่ ๕ กลุ่มน้ำเที่ยวพื้นบ้านหมู่ ๓ กลุ่มรักษ์บางเบ้าหมู่ ๑ และแกนนำค้านทรัพยากรหมู่ ๔

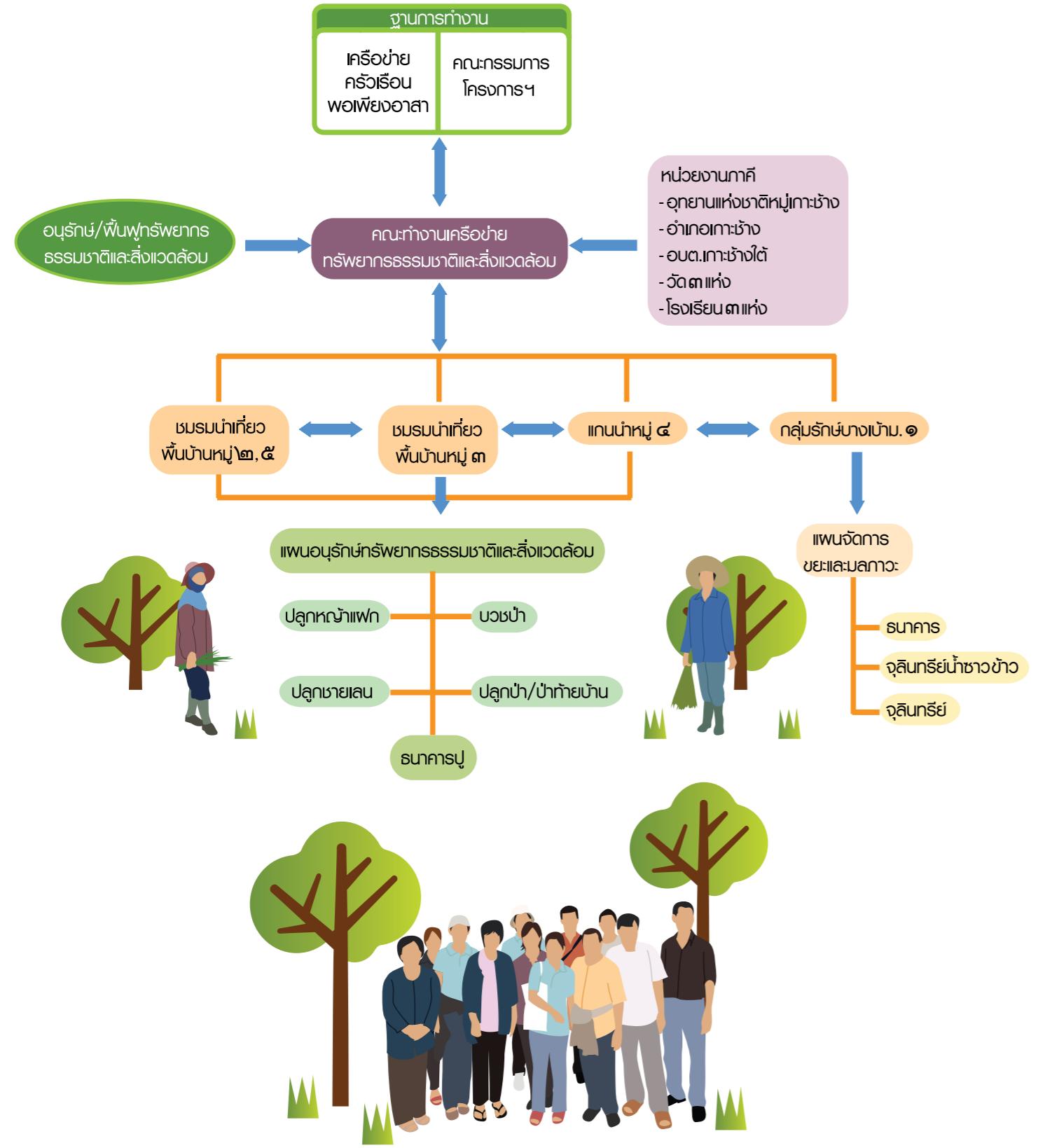
จังหวัดทั้งในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ทางโครงการฯ ได้เข้ามาร่วมคิด ร่วมวางแผนดำเนินการเพียงจึงเกิดการระดับต้นและผลักดันให้เกิดการรวมตัวเป็นเครือข่ายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าหมายเพื่อการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ประกอบด้วยคนละทำงาน ๒๗ คน

จากแผนภาพค้านล่างสะท้อนให้เห็นหลักสำคัญในการทำงานของคนละทำงานเครือข่ายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ ร่วมคิด แยกทำ โดยใช้เวทีค่างๆ ในตำบลเป็นฐานพุกคุยกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วางแผนการทำงานและติดตามงาน เนื่องจากคนละทำงานเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกครัวเรือนพอเพียงอาสาและคณะกรรมการโครงการฯ โดยมีบทบาทและหน้าที่ของการทำงานรับผิดชอบใน ๒ แผนงานหลักของตำบลวิถีพอเพียงคือ

แผนงานอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลุ่มน้ำเที่ยวพื้นบ้านหมู่ ๒, หมู่ ๕, หมู่ ๓ และแกนนำหมู่ ๔ เป็นหลักในการดำเนินการของการจัดทำกิจกรรมเก็บข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติตามบล การบวชป่า การปลูกป่า การปลูกหญ้าแฟกและการจัดทำนาคราปุ แผนงานจัดการขยายและมลภาวะ กลุ่มรักษ์บางเบ้าหมู่ ๑ เป็นหลักของการดำเนินงานในการทำจุลินทรีย์น้ำชาวข้าวจุลินทรีย์บลและการติดตามการจัดการนาคราปุ

อย่างไรก็ตามทุกกิจกรรมของเครือข่ายมีการเชื่อมโยงกันทุกส่วน โดยมีครัวเรือนพอเพียงอาสาเป็นหลักในการเข้าร่วมกิจกรรม โดยมีหน่วยงานภาครัฐฯ คอยให้การสนับสนุนทั้งทางค้านบุคลากร อุปกรณ์ สถานที่ และให้คำปรึกษามาโดยตลอดจนสามารถบรรลุเป้าหมายได้

ทั้งนี้ การดำเนินงานของเครือข่ายทรัพยากรอรวมชาติตำบลเกาะช้างใต้ เริ่มต้นจากการทบทวน สถานการณ์ทรัพยากรในตำบลทั้งป่าไม้ สัตว์ป่า สัตว์น้ำ พรรณพืชป่าชายเลน คุณภาพน้ำทະyle ที่เสื่อมโทรมลง มีการบุกรุกทำลายอย่างมากในหลายแห่ง ทำการคันหาและเก็บข้อมูลทรัพยากร ทำให้พบพรรณพืชพันธุ์สัตว์หายากและสำคัญมากมาย เช่น กล้วยไม้ ได้แก่ สิงโตรวงข้าว เอื้องคอมะเจือและเอื้องม้าวิ่ง สัตว์ป่าได้แก่ ชะมด ลิง ค่าง หมูป่า เก้ง กระอก นาเกือก นกแก๊ก กุ้งภูเขา ตลอดจนออกไปคุ้งน้ำที่ต้นแบบเรื่องการจัดการทรัพยากรเพื่อใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ได้แก่ การเรียนรู้บ้านปลา ธนาคารปู ชุมชนตำบลบางสะเก้า อำเภอแหลมสิงห์จังหวัดจันทบุรี การเรียนรู้ธนาคารต้นไม้และการปลูกป่าท้ายบ้าน กลุ่มธนาคารต้นไม้จังหวัดชุมพร และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การจัดการป่าชายเลนและสัตว์น้ำชายฝั่งตำบลบางขุนไทร อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี การจัดการน้ำเสียชุมชนด้วยชุมชนทรัพย์บลเด็กพิทักษ์ จังหวัดชุมพร และการจัดการป่าชายเลนที่ศูนย์การศึกษาเรียนรู้ระบบนิเวศป่าชายเลน ศรีนราธราชนี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รวมทั้งทำกิจกรรมการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรอรวมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีอยู่ ๒ แผนงาน คือ แผนอนุรักษ์ทรัพยากรอรวมชาติและสิ่งแวดล้อม และแผนจัดการรายได้และสุขภาวะ ได้แก่ กิจกรรมการบวงสรวง ปลูกหญ้าแฟ ก และปลูกป่า (ป่าท้ายบ้าน, ป่าชายเลน) ธนาคารรายได้ การจัดการน้ำเสียชายฝั่งทะเล ด้วยการทำชุมชนทรัพย์จากน้ำชาวข้าวและชุมชนทรัพย์บล เพื่อใช้ฟืนฟูและปรับสภาพคุณภาพน้ำชายฝั่งและคืนชายฝั่งช่วงน้ำลง ให้มีคุณภาพดี ปราศจากกลิ่น และสัตว์น้ำอาศัยอยู่ได้ และร่วมกันดำเนินการจัดทำทุกหมู่บ้าน โดยเฉพาะผู้ที่ประกอบการร้านค้า ที่พัฒนามาอยู่ที่นี่ และพื้นที่สาธารณะของชุมชน

จากกิจกรรมต่างๆ ของเครือข่ายทรัพยากรอรวมชาติคำปล
เกษตรช้างใต้ที่โครงการฯ ได้เข้ามาสนับสนุนนี้ทำให้คนใน
ตำบลรู้จัก รู้ใช้ รู้รักษา และรู้เพิ่มพูนทรัพยากรทางอุรอมชาติทั้ง
ป่าไม้ สัตว์นำ สัตว์ป่า ป่าชายเลน คุณภาพดินและน้ำชายฝั่งทะเล
เกิดการรวมกลุ่มกันเพื่อคุ้มครองรักษาสภาพแวดล้อมชุมชน สร้างจิต
สำนึกรักในการดำรงชีวิตอย่างเกื้อกูลและเคารพค่าอุรอมชาติ
กลยุทธ์เป็นคำปฏิบัติพิเศษคำปลเกษตรช้างใต้ในท้ายที่สุด

■ แผนที่ความรู้

รายชื่อแหล่งเรียนรู้ต้นแบบแกะซ้างได้

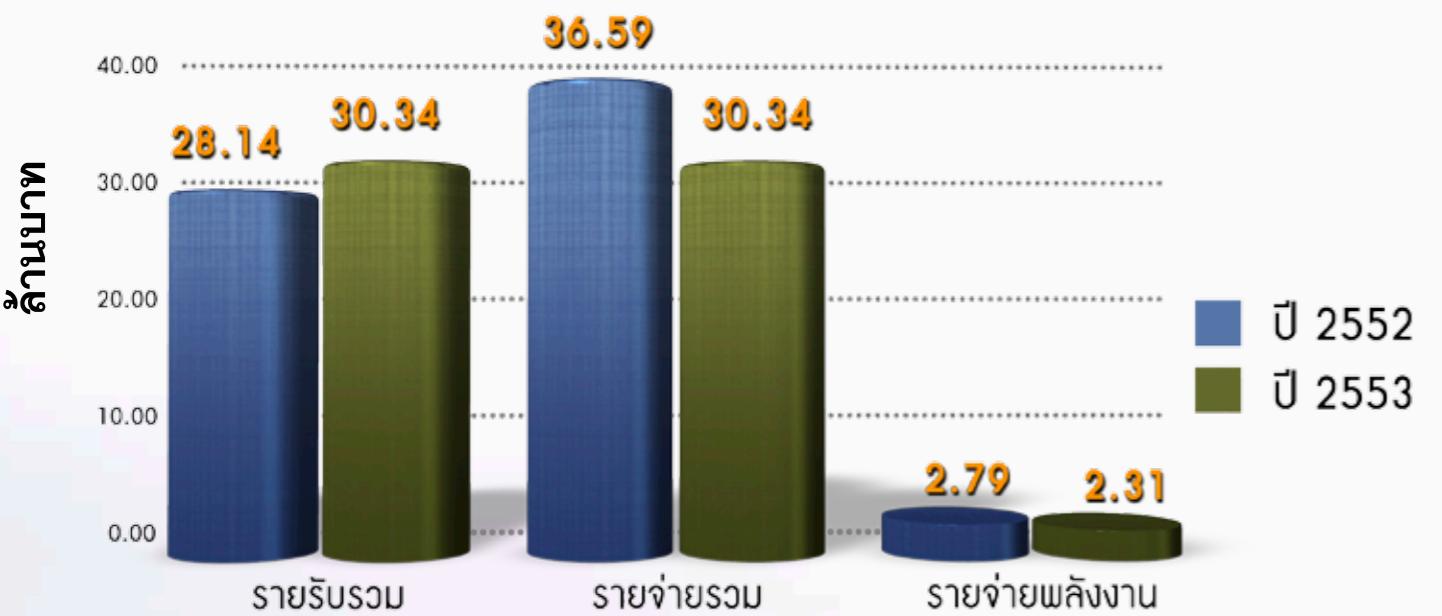
จุดเรียนรู้

- ๑ กลุ่มผู้ผลิตอาหารสำเร็จรูป : จุดเรียนรู้ด้านการแปรรูปกระบวนการพัฒนา
  - ๒ กลุ่มรักษาสิ่งแวดล้อม CLEAN&GREEN
  - ๓ จุดเรียนรู้ด้านการทำของใช้ในครัวเรือน
  - ๔ จุดเรียนรู้ด้านการทำเดาเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร
  - ๕ จุดเรียนรู้ด้านการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ
  - ๖ จุดเรียนรู้ด้านการแปรรูปอาหารทะเล
  - ๗ ชั้นรมนำเที่ยวฟื้นฟานเจ็กเบี้ย
  - ๘ ชั้นรมนำเที่ยวฟื้นฟานลักษณะพิเศษ
  - ๙ ธนาคารขยะโรงเรียนวัดวังคามคหกิริป
  - ๑๐ ธนาคารขยะโรงเรียนวัดสลักเพชร
  - ๑๑ บ้านรักษ์โลก : จุดเรียนรู้ด้านการแปรรูปกระบวนการพัฒนา
  - ๑๒ ศูนย์การเรียนรู้ไอซีที ชุมชนตำบลเกษตรท้องถิ่น

ลดรายจ่าย = เพิ่มรายได้

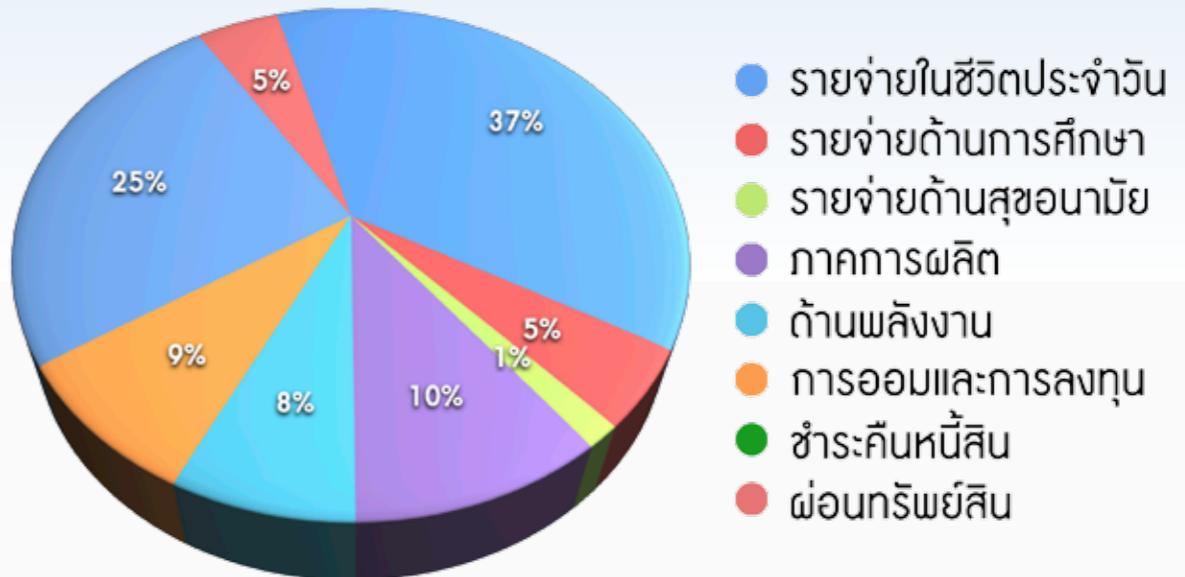
จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเศรษฐกิจและพลังงานในภาพรวมของตำบลระหว่างปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓ พบว่า รายรับรวมในปี ๒๕๕๓ เพิ่มขึ้น ๒.๓ ล้านบาท คิดเป็น ๘% ของรายรับรวมในปี ๒๕๕๒ รายจ่ายรวม ในปี ๒๕๕๓ ลดลง ๑.๗๕ ล้านบาท คิดเป็น ๑๗% ของรายจ่ายรวมในปี ๒๕๕๒ และรายจ่ายด้านพลังงาน ในปี ๒๕๕๓ ลดลง ๐.๔๙ ล้านบาท คิดเป็น ๑๗% ของรายจ่ายด้านพลังงานในปี ๒๕๕๒ ดังแสดงในแผนภูมิที่ ๑

แผนภูมิ ๑ ข้อมูลเปรียบเทียบรายรับรวม รายจ่ายรวมและรายจ่ายด้านพลังงานระหว่างปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓

เมื่อจำแนกสัดส่วนของรายจ่ายรวมในปี ๒๕๕๓ พบว่า หมวดรายจ่ายในชีวิตประจำวัน มีสัดส่วน ๗๗% ซึ่งเป็นสัดส่วนมากที่สุด ดังแผนภูมิ ๒ จึงได้นำรายจ่ายของหมวดรายจ่ายในชีวิตประจำวันมาวิเคราะห์ถึงสาเหตุของการลดลงของรายจ่ายรวม พบว่ารายจ่ายในชีวิตประจำวันลดลง เนื่องมาจากการลดลงของรายจ่ายในส่วนค่ากินอยู่ ค่าใช้จ่ายอย่างอื่นๆ ค่าสาธารณูปโภคและการสื่อสาร ดังแสดงในแผนภูมิที่ ๒

แผนภูมิ ๒ สัดส่วนรายจ่ายรวมของปี ๒๕๕๓

แผนภูมิ ๓ เปรียบเทียบรายจ่ายที่ลดลงที่สุดในหมวดรายจ่ายในชีวิตประจำวัน

หมายเหตุ : เก็บข้อมูลจากกลุ่มครัวเรือนพอเพียงอาสาที่เข้าร่วมโครงการฯ

หน่วย : กิโลกรัม CO₂

กิจกรรม	ปริมาณ CO ₂ ที่ลดการปล่อยลง
ปลูกต้นไม้	108,485
คัดแยกขยะ	14,367
แปรรูปผลิตภัณฑ์จากเศษส่วนต่อรองชีวภาพ	1,742
พลังงานทดแทนที่ใช้แกนเก็สหุ่งดัน	2,456
กันทันลมสูบน้ำ	15,925
กิจกรรมรณรงค์การประหยัดพลังงาน	1,573
รวม	144,549

ปริมาณการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ที่ลดลง จากการกำกิจกรรมตลอดระยะเวลาที่เข้าร่วมโครงการฯ

ตำบลเกาจะช้างได้ลดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ลงได้ ๑๔๔,๕๔๙ กิโลกรัม จากกิจกรรมปลูกต้นไม้ กันทันลมสูบน้ำ การคัดแยกขยะ พลังงานทดแทนที่ใช้แกนเก็สหุ่งดัน การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเศษส่วนต่อรองชีวภาพ และกิจกรรมรณรงค์การประหยัดพลังงาน

หมายเหตุ : เก็บข้อมูลจากกลุ่มครัวเรือนพอเพียงอาสาที่เข้าร่วมโครงการฯ

ภาคผนวก

รายชื่อคบตัวแบบ

๑. นางสุภาพ พงษ์เกิดลาภ	:	การทำเตาเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร
๒. นางสาวอารีลักษณ์ ทศมากร	:	การคัดแยกขยะ
๓. นางสาวปานี ผาล่วง	:	การทำயองใช้ในครัวเรือน
๔. นางสาวน้ำผึ้ง แคงชุมพู	:	การคัดแยกขยะ
๕. นางสายหยุด สนธิวารี	:	การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ
๖. นางสาวก ไกรมาศ	:	การทำของใช้ในครัวเรือน
๗. นางสังวรณ์ มีตระมากร	:	การทำของใช้ในครัวเรือน
๘. นางวาสนา แข็งขัน	:	การทำของใช้ในครัวเรือน
๙. นางวนัชญ์ วรรณโภสทธิ์	:	การลดรายจ่ายในครัวเรือน
๑๐. นางพรทิพา สวัสดิผล	:	การทำของใช้ในครัวเรือน
๑๑. นางประโลม รัตนโรจน์	:	การทำของใช้ในครัวเรือน
๑๒. นางนิภาวรรณ กระต่ายจันทร์	:	การทำบัญชีครัวเรือน
๑๓. นางน้ำค้าง ฤกษ์จิตรา	:	การทำบัญชีครัวเรือน
๑๔. นางจินคนา ศรีบุญจิตร	:	การทำของใช้ในครัวเรือน
๑๕. นางจำเนียร เกิดชัย	:	การทำบัญชีครัวเรือน
๑๖. นางจรายา เกษราธิคุณ	:	การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ
๑๗. นางสาวณัฐรุ่ง กรรณสูตริกาน์	:	การทำของใช้ในครัวเรือน
๑๘. นางสาวมะปราง มีรอด	:	การคัดแยกขยะ
๑๙. นางสาวกมลลักษณ์ มโนธรรม	:	การคัดแยกขยะ
๒๐. นางสุวรรณा เหมินทสุตร	:	การลดรายจ่ายในครัวเรือน

รายชื่อครัวเรือนพ่อเมืองอาสา

๑. นางพิสมัย จำพล	๗๑. นางสาวศิรินาถ คงปำณุ	๑๙. นางสาวลาวัลย์ สุวรรณแหงษ์
๒. นางคำ สายยันห์	๗๒. นางสมบุญ ขุนสนธิ	๒๑. นางจันสม บุญของ
๓. นายชิงໂອະ ມັກຊື້ອີ	๗๓. นายໄພວັລຍ ພຸນສັນດີ	๒๓. นางມາລີ ເຄື່ອນໜຸ່ງ
๔. นางสาวમະປာရံ မီရိခု	๗๔. นางอาจารນິ ແຄງໝາມງູ	๒๔. นายສິນ ເຄື່ອນໜຸ່ງ
๕. นางสาวກມลລັກຜົນ ມໂນອຮຣມ	๗๕. นายລຳພູນ ຄົງປຳນຸ່ງ	๒๕. นางສາຍຫຼຸດ ສນອົງວາງ
๖. นางสาวຈຳຮອງ ຜິ່ນໜຸ່ມ	๗๖. นางຈຽງຢາ ແກ່ຍາວິຄຸນ	๒๖. นายວິທາງ ກາປະສານ
๗. นางຄວງພຣ ແສງເທິພ	๗๗. นางສາວິກາ ແນຄຮ່າງ່າ	๒๗. นางວັນເພິ່ນ ວຽກຄົມໂກສິກົໍ
๘. นายມັນຄຣີ ເຫວັນປະເສເຮື້ອ	๗๘. นางສາວິລິນຄາ ວຽກຄຸນ	๒๘. นางຫວັນພິບ ແຈິງຂັ້ນ
๙. นางສາວກາຮັຕົນ ໂຄກບຸນ	๗๙. นายຫຼົງ ພັນໃຈສຸໂພ	๒๙. นางປາລັນ ຜ່າລ່ວງ
๑๐. นางສາວເໜືອ ຈິຕຣຄຣງ	๘๐. นางສາວບຸປັພາ ພິຈິຕຣົງ	๓๐. นายບໍາຮຸງ ເອມໂອ່ຈ
๑๑. นางສາວບຸປັພາ ພິຈິຕຣົງ	๘๑. นางສາວອຮຣດພຣ ພັນໃຈສຸໂພ	๓๑. นางສຸທິນ ອັນທກຣ
๑๒. นางສາວຄລິພຣ ທີມທິມ	๘๒. นางສຸນນທາ ບຸ້ຫາສຸ	๓๒. นางສາວສຸນິສາ ອູ່ສຸ
๑๓. นางສາວວິການຕີ ແຊ່ເຫວີນ	๘๓. ນາຍກສິນຮັຈ ດັ່ງໄຊຍ	๓๓. นางວຳສາ ແຈິງຂັ້ນ
๑๔. นางອາເຮີຍ ແຊ່ຝູ	๘๔. นางວຽກຄົມ ດອຄຄູປ	๓๔. นายສົມພົງ ເວເສດລ
๑๕. นายພທຣ ຂໍາພື້ນຄນ	๘๕. นางຫວຍ ວຽກຄຸນ	๓๕. นางພັນນິງວາ ພຸນສັນດີ
๑๖. นางສາວມະກລ ແຊ່ຝູ້ນ	๘๖. นางຮັນມີ ສລັກເພີ່ມ	๓๖. นางລະອອ ພຸນສັນດີ
๑๗. นางຄວາເຮືອງ ຫວບນິນທີ່	๘๗. นางສາວເສວັນຍີ ສວັສົດ	๓๗. นางກາລີ ແຈິງຂັ້ນ
๑๘. นางສາວນິນທີ່	๘๘. ນາຍນິມ ພຸນສັນດີ	๓๘. ນາຍບຸນຸມີ ແຈິງຂັ້ນ
๑๙. นางຈຸລິ ວິເສີຍຮຳ	๘๙. นางຮູ້ ວິເສີຍຮຳ	๓๙. นางສົມພົງ ແຈິງຂັ້ນ
๒๐. นางຈິນຄາ ຄົກມູງຈິຕຣ	๙๐. นางຈິນຄາ ຄົກມູງຈິຕຣ	๔๐. นางສຳນາ ເຕີວເບີ
๒๑. นางຫຼືກິພົງ ຄົກມູງຈິຕຣ	๙๑. ນາຍຫຼືກິພົງ ຄົກມູງຈິຕຣ	๔๑. นางອຈຸນີ ແຈິງຂັ້ນ
๒๒. นางສາວໂສກາ ເຈີຍພຣ	๙๒. นางສາວາກາກຣນ ຄົກມູງຈິຕຣ	๔๒. นางສຳກາ ໂອມຄວງ
๒๓. นางຮຳເພີງ ນັດໝາຍ	๙๓. นางຮູ່ງອຸດຸນ ເຄື່ອນໜຸ່ງ	๔๓. ນາຍນິຄົມ ສນອົງວາງ
๒๔. นางສົມໃຈ ແຄງໝາມງູ	๙๔. นางສາວເຮີຍ ມ່ວງສີສຸກ	๔๔. นางເອນອຣ ເຄື່ອນໜຸ່ງ
๒๕. นางສຸනາ ສີທີມດາວຣ	๙๕. นางເທີຍນ ແຈິງຂັ້ນ	๔๕. ນາຍມານະ ອຸ່ນນີ
๒๖. นางບຸນຸລື່ອ ແຢັ້ນຈ່າເນືອງ	๙๖. ນາຍຈຳນົມກ ພຸນສັນດີ	๔๖. นางພວງພຣ ແຈິງຂັ້ນ
๒๗. นางວຽກຄົມ ເຈີຍພຣ	๙๗. ນາງມາລີນ ດືເຄັນ	๔๗. นางບຸນຸເກີດ ຊູດທົ່ງ
๒๘. นางບຸນຸຍື່ງ ສີທີມດາວຣ	๙๘. ນາຍສົມສັກດີ ດືເຄັນ	๔๘. นางຮັກນາ ກະຕ່າຍຈັນທີ່
๒๙. นางມານະ ພຶກກັກດີ	๙๙. นางກັບມູງຈົກຕົນ ແຈິງຂັ້ນ	๔๙. ນາງເງົງ ສນອົງວາງ
๓๐. นางຄາරາ ພຸນສັນດີ	๑๐. ນາຍຄົງ ວິນາດາ	๕๐. นางເສນອໃຈ ແຈິງຂັ້ນ

รายชื่อครัวเรือนพ่อเพียงอาสา

๕๐. นางสุนีย์ แย้มขัน	๐๐๘. นางสาวจารุยา กิตติวิริยะวงศ์	๐๒๔. นางน้ำค้าง กุศลจิตรา
๕๑. นายสมศักดิ์ แย้มขัน	๐๐๙. นางบุญชู ทัศมากร	๐๒๖. นางพรทิพา สวัสดิ์ผล
๕๒. นางดวงใจ เมฆฉาย	๐๑๐. นางสาวสุริรัตน์ ถือสัตย์	๐๒๗. นางสุพาพร วินนุโยค
๕๓. นางสาวพัชรี โภกธัญ	๐๑๑. นางสรุริรัตน์ มิตรมากร	๐๒๘. นางสาวกิตติมา เรืองครี
๕๔. นางมาลัย เครือรุ่ง	๐๑๒. นางสุภาพ พงษ์เกิดลาภ	๐๒๙. นางรชนา กุศลจิต
๕๕. นางไอล วินนุโยค	๐๑๓. นางสาวิกา สายสุวรรณ์	๐๓๐. นางนิภาวรรณ กระต่ายจันทร์
๕๖. นางสาวครรภ์ ไกรมาศ	๐๑๔. นายบุญรอด จินตกานนท์	๐๓๑. นายสมัคร ลาภคล
๕๗. นางจันทนา เครือรุ่ง	๐๑๕. นายอุทิศ กระต่ายจันทร์	๐๓๒. นางเรณู ผ่องใส
๕๘. นางสาวรัตนา ผลกาจ	๐๑๖. นายมานะ บัวบิน	๐๓๓. นางอรุณ สวัสดิ์ผล
๕๙. นางสาวหาดทัย แย้มขัน	๐๑๗. นางสาวนริศรา ไกรมาศ	๐๓๔. นายศรรุณ ลักษณ์เพชร
๖๐. นางพัชรินทร์ ผลกาจ	๐๑๘. นางสังวรณ์ มิตรมากร	๐๓๕. นายมานพ สังข์หัก
๖๑. นางสาวนันฐาวดี กรรณาภิรัตน์	๐๑๙. นางสาวกัญญาสิค่า เครือรุ่ง	๐๓๖. นางสมเกียรติ บุญครอบ
๖๒. นางจำเนียน เกิดชัย	๐๒๐. นางประโลม รัตนโรจน์	๐๓๗. นางสมบูรณ์ จรัญยากร
๖๓. นายนิ เกิดชัย	๐๒๑. นางอ้อดี กุศลจิต	๐๓๘. นางทิพวรรณ สุขสิงห์
๖๔. นางอารีลักษณ์ ทัศมากร	๐๒๒. นางสนั่น กุศลจิต	๐๓๙. นางสุภาวดี ฝอยทอง
๖๕. นายคง สุขเกษม	๐๒๓. นางสาวสมพร บุญมาศ	๐๔๐. นางบุญเรือน จรัญยากร
๖๖. นางสุวรรณा เหมินทสุคร	๐๒๔. นางยุพาณี กุศลจิต	๐๔๑. นางมะยม สิทธิถาวร

ที่มงานภาคสนาม ปตท.

เจ้าหน้าที่ประจำตำบล	นางสุภาพร มัคสีอิ
เจ้าหน้าที่ประจำภาค	นางสาวศศิครา พูวัดกี
ที่ปรึกษาภาค	นายวิสูตร ยังพลขันธ์

บริษัท พตท. จำกัด (มหาชน)
๕๕๕ ถนนวิภาวดีรังสิต จตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐
โทร. ๐๒-๒๕๓๗-๒๐๐๐
www.pttplc.com